

Kovalenko M.V.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Poltava State Agrarian Academy, Ukraine

INVESTMENT COMPOSITION PROVIDING OF AGRARIAN BUSINESS ECONOMIC SAFETY

Коваленко М.В.

к.е.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

The essence of agrarian business economic safety is investigated. Its types are defined. The basic conditions of agrarian business development through development of its economic safety all components are determined.

Keywords: *economic safety, agrarian business, investments.*

У статті досліджено сутність економічної безпеки аграрного бізнесу, визначено її види. Визначено основні передумови розвитку аграрного бізнесу в контексті забезпечення розвитку всіх складових його економічної безпеки. Обґрунтовано визначальну роль інвестицій для забезпечення економічної безпеки аграрного бізнесу.

Ключові слова: *економічна безпека, аграрний бізнес, інвестиції.*

Важливим критерієм ефективного функціонування аграрного підприємства є рівень його безпеки, що представляє собою сукупність прийомів і методів щодо нейтралізації потенційних небезпек і загроз та створення передумов для забезпечення ефективної діяльності та економічного розвитку відповідно до розробленої стратегії підприємства.

Економічна безпека підприємства – економічний стан підприємства, сталий по відношенню до внутрішніх і зовнішніх змін фінансово-господарської діяльності, не пов'язаний з форс-мажорними обставинами [3]. Економічна безпека підприємства забезпечується одночасно як на оперативному, так і на

стратегічному рівнях. Зокрема, на оперативно-тактичному рівні відбувається вирішення поточних господарських задач, пов'язаних з оптимізацією процесу використання наявних у розпорядженні підприємства ресурсів. На стратегічному ж рівні приймаються більш масштабні рішення, націлені на довгострокову перспективу. Це стосується формування цільових орієнтирів діяльності підприємства в майбутньому, вибору стратегії досягнення цілей, розробки стратегії використання основних конкурентних переваг суб'єкта господарювання [6].

Необхідність постійного забезпечення економічної безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням забезпечення стабільного функціонування і досягнення головних цілей своєї діяльності.

Обмеженість пропозиції інвестиційних ресурсів знижує конкурентоспроможність продукції, виробленої сільськогосподарськими підприємствами, зводить до мінімуму можливості вирішення проблеми прибутковості аграрного підприємства, що негативно позначається на рівні його економічної безпеки у ринковому середовищі. Необхідною умовою вирішення проблеми сталого і ефективного розвитку аграрного сектора економіки є зміцнення власних інвестиційних позицій сільськогосподарських підприємств.

Рівень економічної безпеки підприємства суттєво залежить від спроможності керівництва щодо формування її системи. Основними функціональними складовими економічної безпеки підприємства є: фінансово-інвестиційна, матеріально-сировинна, екологічна, кадрова, інтелектуальна, техніко-технологічна, інституційно-правова та інформаційна (рис. 1).

Сільське господарство – кредитомістка галузь, яка не може нормально розвиватися без залучення додаткових фінансових ресурсів, насамперед, у формі короткострокових кредитів для здійснення поточних платежів з метою забезпечення операційної діяльності [1]. До того ж, у сільському господарстві земля є головним засобом виробництва і вимагає свого відтворення на

розширеній основі, що породжує потребу в інвестиційних вкладеннях, направлених на збереження і підвищення родючості ґрунтів [1].

Рис. 1. Інвестиційна складова забезпечення економічної безпеки аграрних підприємств

Для аграрного бізнесу на сучасному етапі розвитку надзвичайно важливим є отримання соціально-економічного ефекту від здійснення інвестицій. Тим часом, людство починає розуміти, що всі досягнення науково-технічного прогресу, висока економічна ефективність виробництва – ніщо у випадку, коли знижується природно-екологічна ефективність, здоров'я нації, якість продуктів харчування людей [5]. Виробництво високоякісної екологічно чистої сільськогосподарської продукції нині повинно супроводжуватись інвестиційними вкладеннями в освоєння органічного сільського господарства на базі фермерських господарств, які можуть скоротити застосування штучних добрив і збільшити обсяги внесення органіки.

В українському агробізнесі, не зважаючи на формування покоління не просто власника чи фермера, а «господаря» на землі, все ще має місце низька продуктивність праці внаслідок використання трудомістких технологій та невмотивованості пересічного найманого працівника. Основним мотиваційним чинником залишається рівень оплати праці на селі, що безпосередньо залежить від обсягу інвестиційних вкладень, направлених на розвиток кадрового потенціалу аграрного підприємства.

Ще на зародковому етапі знаходиться інститут сімейного фермерства, зацікавленого в результатах своєї праці та відтворенні родючості землі. Внаслідок небажання співпраці з дорадчими чи консалтинговими службами має місце низький рівень впровадження інноваційних розробок на селі.

Техніко-технологічна складова економічної безпеки сучасних аграрних підприємств характеризується такими посткризовими елементами: незадовільним станом основних засобів та інфраструктури, застарілими технологіями, високою енергоємністю економіки тощо. Середній вік фондів матеріального виробництва дорівнює 21,7 року. Потреби у їх реновації задовольняються лише на 37,3 % [4]. Тут необхідна значна інвестиційна та фінансова підтримка розвитку аграрного бізнесу, що допоможе забезпечити сільськогосподарські підприємства машинами для обробітку ґрунту, паливом, добривами, будівельними матеріалами тощо.

Вітчизняні товаровиробники не презентовані в достатній мірі в міжнародних інформаційних мережах, що не дає їм змоги створювати й утримувати позитивний імідж кордоном, демонструвати їх потенціал та конкурентні переваги [3].

Низький рівень політико-правової стабільності, регуляторні перешкоди для створення нового бізнесу, відсутність дотацій та будь-яких форм державної підтримки, бюрократія та корупція – усі ці складові не сприяють ефективному розвитку інституційно-правової безпеки аграрних підприємств.

Тому актуальним залишається перехід від факторної до стратегічної інвестиційної моделі з наступним розширенням інноваційних факторів розвитку

(рис. 2). Велике значення має відіграти виробничо-технологічна модернізація аграрного виробництва [4].

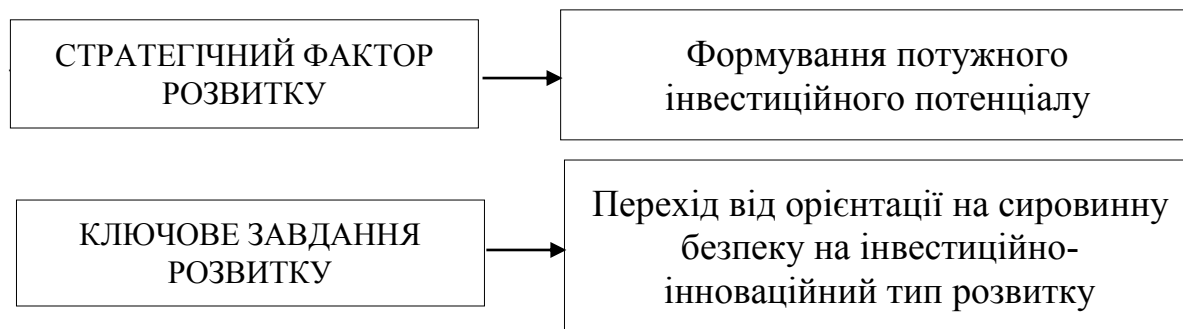

Рис. 2. Стратегічні фактори та ключові завдання забезпечення економічної безпеки аграрного бізнесу

Слабкою ділянкою аграрних перетворень в Україні залишається реформування кредитної сфери. Фінансова нестабільність аграрного сектора є гальмом його відновлення, що істотно впливає на забезпечення економічної безпеки АПК.

Стабільний і ефективний розвиток та забезпечення безпеки аграрного бізнесу в сучасних умовах і в майбутньому залежить від вирішення низки нагальних питань: прискореного інвестування аграрного сектора економіки шляхом запровадження ефективних механізмів залучення коштів населення; створення сприятливих умов для внутрішніх та іноземних інвестицій; створення спеціальних кредитних установ з обслуговування товаровиробників АПК (кредитних кооперативів, лізингових, факторингових компаній тощо); розширення сфери використання венчурного капіталу; розвиток формування системи іпотечного кредитування; реалізації з боку держави ефективної бюджетної підтримки у напрямку виділення сільськогосподарським підприємствам на конкурсній основі державних інвестицій; створення ринкової інфраструктури; оптимізації пільгового оподаткування при зменшенні податкового тягара для сільськогосподарських виробників.

Є в Україні і перспективні передумови розкриття інвестиційного потенціалу, які за своєю суттю є повною протилежністю посткризовим, оскільки

являють собою переваги та сприятливі можливості, які при їхньому належному використанні здатні забезпечити стрімке економічне зростання.

У результаті проведеної оцінки досягнутого рівня інвестиційного потенціалу вітчизняного агробізнесу було з'ясовано, що останній має свої сильні сторони порівняно з іншими галузями країни з точки зору забезпечення економічної безпеки функціонування та розвитку.

Так, маємо наявність резерву виробничих потужностей, які не використовуються на повну силу, або взагалі тимчасово виключені з виробничого процесу, але можуть бути оперативно відновлені або модернізовані та введені в експлуатацію. Створення та розвиток бізнесу на базі цих «резервних» виробничих потужностей (що виникли внаслідок розриву господарських зв'язків, несприятливої ринкової кон'юнктури, неефективного менеджменту тощо) часто потребує значно менших інвестицій, ніж побудова бізнесу «з нуля», що надає певну фору інвесторам, які встигнуть скористатися цими «резервними» виробничими потужностями [2].

Є необхідні передумови не тільки для економічного зростання, але й для економічного і соціального процвітання. Насамперед, це значні людські, технологічні, виробничі і природні ресурси: підприємливі та освічені люди нового покоління, виробничий і науково-технічний потенціал, що послугує стартовим майданчиком переходу до зростання, яке створює конкурентну основу економіки.

Освіта є найбільш цінним активом для сільських жителів, оскільки вона дозволяє більш ефективно використовувати новітні наукові можливості. Тому важливим є підвищення якості освіти в сільських районах, посилення професійної підготовки, що допомагає формувати технічні і підприємницькі навички, які необхідні для забезпечення безпеки сучасного сільського господарства [4]. Взаємодія в ланцюзі «наукові установи – аграрний бізнес» сприятиме обміну технологіями й співробітництву з діловими колами.

На сьогодні немає сформованих ефективних механізмів інформаційного обміну між аграріями та їх потенційними партнерами. Тому доцільним є

створення бази даних за результатами впровадження заходів інноваційної політики й самих інновацій, проведення семінарів і зустрічей з підприємствами-партнерами агробізнесу, реалізація принципу «відкритої координації», що передбачає обмін досвідом і двостороннє навчання [4].

Ефективне функціонування й розвиток сільського господарства, на разі, можливе лише за умов нарощування інвестиційного потенціалу, збільшення розміру інвестиційних надходжень, а також диверсифікації та концентрації їх джерел. Тільки тоді можлива технічна та технологічна модернізація, підвищення продуктивності та економічної ефективності аграрного виробництва. Відновлення повноцінного інвестиційного процесу в агропромисловому комплексі є важливою складовою його цілісності і збалансованості, сприяє забезпеченню високого рівня його економічної безпеки.

Література

1. Андрійчук В.Г. Капіталізація сільського господарства: стан та економічне регулювання розвитку : [монографія] / В.Г. Андрійчук. – Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. – 216 с.
2. Галасюк В. Інвестиційний потенціал України: погляд у майбутнє / Віктор Галасюк // День. – № 162. – 2006. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/investiciyniy-potencial-ukrayini-poglyad-u-maybutnie>.
3. Економічна та майнова безпека бізнесу: навчальний посібник / Б.М. Андрушків, Л.Я. Малюта. – Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2016. – 180 с.
4. Національна стратегія розвитку «Україна–2015» : [громадсько-політичне об'єднання «Український форум»]. – К. : Літера А, 2008. – 72 с.
5. Нелеп В.М. Земля України і здоров'я нації / В.М. Нелеп // Економіка АПК. – 2011. – № 1. – С. 20–27.
6. Экономическая безопасность: [учеб. пособие] / [В.А. Богомолов и др.]; под ред. В.А. Богомолова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2009. – 295 с.